

ТЭХНІЧНАЯ ТЭРМІНАЛОГІЯ Ў БЕЛАРУСКАМОЎНАЙ ВЕРСІІ САЙТА БЕЛАЗ

Ганчароў Д.В.

*Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт інфарматыкі і радыёэлектронікі
г.Мінск, Рэспубліка Беларусь*

Наўроцкая І.В. – старшы выкладчык

Апісваецца гісторыя стварэння найбуйнейшай вытворчай тэхнікі БЕЛАЗ. Адзначана, што вытворчая тэхніка складае асноўную частку тэхнічнай тэрміналогіі. Зроблены высновы пра суадноснасць руска- і беларускамоўных версій сайта. Разгледжаны асаблівасці ўжывання тэхнічнай тэрміналогіі на сайце БЕЛАЗ.

Мабыць, кожны наш суайчыннік з дзяцінства ведае, што самы вялікі самазвал рабіўся ў СССР і зваўся БЕЛАЗ. Вобраз магутнага жоўтага кар’ернага самазвала вядомы ўсім па фільмах, кнігах, фатаграфіях і дзіцячых цацках. У 1948 годзе быў закладзены завод тарфянога машына будавання. У 1958 годзе на ім пачалася зборка грузавікоў і тады ж ён атрымаў назву БЕЛАЗ. Першы звыклы нам жоўты цяжкі самазвал быў распрацаваны ў 1961 годзе, які меў грузападымальнасць 27 тон. Завод хутка развіваўся і неўзабаве пачаў выпускаць яшчэ больш цяжкую тэхніку. А да 1991 году стаў найбуйнешым яе вытворцам. Пасля развалу СССР большасць прадпрыемстваў у краіне адчувала крызіс. БЕЛАЗ не быў выключэннем, аднак даволі хутка здолеў з усім справіцца. У 2013 годзе завод прадставіў свой найбуйнейшы самазвал, грузападымальнасць якога 450 тон.

Тэхніка сучаснага БЕЛАЗа працуе больш як у 50 краінах свету. Асноўны экспарт прыпадае на дзяржавы постсавецкай прасторы. Таксама Чырванасцяжны беларускі завод, адзначаны ў тым ліку і міжнароднымі ўзнагародамі, за час свайго існавання мае добрую рэпутацыю за мяжой і працягвае выходзіць на новыя рынкі ў розных частках свету.

Як гавораць даследчыкі спецыяльнай лексікі, па маштабах выкарыстання асноўную частку тэхнічнай тэрміналогіі складае вытворчая тэхніка, якая ўключае ў сябе рухавікі, механізмы, інструменты, апаратуру кіравання машынамі і тэхналагічнымі працэсамі, сродкі аўтаматызацыі вытворчасці, вытворчыя будынкі і збудаванні, дарогі, чыгункі, масты, каналы, сродкі транспарту, энергетыкі, камунікацыі, сувязі і інш. Асобна варта адзначыць, што найбольш актыўная частка вытворчай тэхнікі – машыны [1]. У Беларусі яскравым прадстаўніком вытворчай тэхнікі і яе флагманам з’яўляецца БЕЛАЗ.

Разгледзім беларускамоўную версію сайта БЕЛАЗ і прааналізуем, якім чынам там прадстаўлена тэхнічная тэрміналогія. Галоўная старонка сайта на беларускай мове змяшчае загалюўкі раздзелаў аб самазвалах-рэкардсменах, загалюўкі навінаў, магчымасць пераходу на наступныя раздзелы: “Кампанія”, “Прэс-цэнтр”, “Дылерам”, “Прадукцыя БЕЛАЗ”, “Сэрвіс і паслугі”, “Кантакты”, “Прамысловы турызм”. Таксама з галоўнай старонкі можна перайсці ў раздзел “Гісторыя”. Адзначым, што з пералічаных раздзелаў толькі спасылка “Дылерам” не працуе на момант напісання працы. На беларускай мове прадстаўлена інфармацыя ў раздзелах “Кампанія”, а таксама “Гісторыя”, “Прамысловы турызм”, якія з’яўляюцца часткамі старонкі “Кампанія”. Навіны з галоўнай старонкі таксама адкрываюцца па-беларуску, але на жаль, яны не абнаўляюцца (апошнія за 2021 і 2020 гг.) у адрозненне ад навінаў на рускамоўнай версіі сайта (апошнія за красавік 2023 г.).

Астатнія з пералічаных раздзелаў перанакіроўваюць карыстальніка на рускамоўную версію, якая ў тым ліку ўтрымлівае больш раздзелаў у параўнанні з беларускай версіяй: напрыклад, раздзелы “BELAZ GLOBAL” (дзе можна спампаваць часопіс на рускай і англійскай мовах пра тэхніку БЕЛАЗ), “75 лет”, “Импортозамещение”, “Кооперация”. Такім чынам, беларуская версія падтрымлівае прыкладна чацвёртую частку ўсіх раздзелаў сайта, што дазваляе зрабіць наступную выснову: версія старонкі на беларускай мове выконвае не столькі інфармацыйную функцыю для карыстальніка, колькі ілюстрацыйна-даведачную.

Тым не менш кожны з пералічаных вышэй раздзелаў, напісаных на беларускай мове, утрымлівае звесткі пра выкарыстанне тэхнічнай тэрміналогіі, якая ў большасці прадстаўлена складанымі (*самазвал, горназдабываючы, машынабудаўнічы, кантрольна-вымяральны*) і састаўнымі (*транспартнае абсталяванне, будаўнічая прамысловасць, вымяральная сістэма*) тэрмінамі [3, с. 35], якія часта ўключаюць у свой склад некалькі кампанентаў, адзін з якіх – складанае слова (*кар’еры самазвал, горназдабываючая прамысловасць, машынабудаўнічая галіна, кантрольна-вымяральны інструмент*).

Раздзелы сайта на беларускай мове таксама паказваюць варыянтнае ўжыванне тэрмінаў: *грузапад’ёмнасць* і *грузападымальнасць, наглядальны савет* і *назіральны савет*. На сайце намі зафіксавана ненарматыўнае ўжыванне некаторых моўных адзінак. Напрыклад, на галоўнай старонцы сайта ў пераліку параметраў тэхнікі БЕЛАЗ адзначана наступнае: *нізкі сабекошт тона-кіламетр* (у родным склоне назоўнік кіламетр ужываецца з канчаткам *-а* – *кіламетра* [5]). Там жа адзначана нарматыўнае ўжыванне найвышэйшай ступені параўнання прыметніка: *найбуйнейшы ў свеце вытворца кар’ерных самазвалаў*, у адрозненне ад раздзела “Кампанія”, дзе ўжыта форма вышэйшай ступені замест найвышэйшай: *буйнейшы сусветны вытворца кар’ерных самазвалаў* (трэба – *найбуйнейшы*).

Такім чынам, наша даследаванне паказала несудадноснасць у плане інфармацыйнага напаўнення беларускамоўнай і рускамоўнай версій сайта. Тым не менш версія на беларускай мове дае магчымасць пазнаёміцца з нацыянальнай тэхнічнай тэрміналогіяй, якая ў большасці прадстаўлена складанымі і састаўнымі тэрмінамі. Зафіксаваныя моўныя недакладнасці ва ўжыванні сродкаў беларускай літаратурнай мовы, якіх пажадана пазбягаць для павышэння іміджу кампаніі БЕЛАЗ – вядучага ў свеце вытворцы буйной тэхнікі.

Спіс выкарыстаных крыніц:

1. Мінакова, Л.М. Беларуская тэхнічная тэрміналогія: шляхі станаўлення і развіцця / Л. М. Мінакова [Электронны рэсурс]. - Рэжым доступу: https://elib.gsu.by/bitstream/123456789/28553/1/Мінакова%20Л.М._Известия%20ГГУ_2007_№%203%20%2842%29.pdf / - Дата доступу: 02.02. 2023.
2. Занкавіч, А.П. Тэхнічная тэрміналогія ва ўмовах білінгвізму / А. П. Занкавіч [Электронны рэсурс]. - Рэжым доступу: <https://rep.bsatu.by/bitstream/doc/14702/1/Zankav-ch-A-P-Tekhkn-chnaya-tehnm-nalog-ya-va-umovah-b-l-ngv-zmu.pdf?ysclid=lgg94osjpy232878720> - Дата доступу: 02.02. 2023.
3. Буракова, М.У. Беларуская мова. Тэхнічная тэрміналогія: вучэб. дапаможнік / М. У. Буракова. – Мінск: РІВШ, 2016. – 264 с.
4. Сайт БЕЛАЗа: аб кампаніі, сістэма менеджменту якасці [Электронны рэсурс]. - Рэжым доступу: <https://m.belaz.by/about/> - Дата доступу: 02.04.2023.
5. Кілометр [Электронны рэсурс]. - Рэжым доступу: <https://www.skarnik.by/rusbel/31401> - Дата доступу: 03.04.2023.